

Министерство здравоохранения и социального развития Республики Казахстан

БАТЫС ҚАЗАҚСТАН МЕДИЦИНА ЖУРНАЛЫ

МЕДИЦИНСКИЙ ЖУРНАЛ ЗАПАДНОГО КАЗАХСТАНА

MEDICAL JOURNAL OF WEST KAZAKHSTAN

Ежеквартальный научно-практический журнал

Собственник – РГП на ПХВ

«Западно-Казахстанский государственный медицинский университет имени Марата Оспанова»
с НС МЗСР РК

Журнал основан в 2004 г.

Свидетельство о постановке на учет № 15146-Ж от 02.03.2015 г. выдано Министерством по инвестициям и развитию Республики Казахстан.

- Журнал зарегистрирован в каталоге и распространяется через отделения АО «Казпочта» (подписной индекс – 74740). Также распространяется через редакцию.
- Журнал индексируется в международной базе данных Ulrich's International Periodical Directory, в итальянской базе научных изданий CINECA и в Российском индексе научного цитирования (РИНЦ).
- Журнал входит в перечень изданий, рекомендуемых Комитетом по контролю в сфере образования и науки Министерства образования и науки Республики Казахстан для публикации основных результатов научной деятельности (Решением комиссии от 15 апреля 2016 года).

Почтовый адрес редакции и типографии:

030019, г. Ақтобе,
ул. Маресьева, 68,
морфологический корпус
тел./факс: 8/7132/56-23-87.

E-mail: journal@zkgmu.kz

Технический редактор: С.Д. Оразов

Художественный ред.: С.Д. Оразов

Корректоры: С.У. Тоғызбаева

Г.Н. Ильясова

А.С. Айболатова

Дата выпуска: 08.09.16

Тираж 500 экз.

Заказ № 0001377

Отпечатано на KONICA MINOLTA C6000L
в РИЦ ЗКГМУ имени Марата Оспанова

3 (51) 2016

Главный редактор: д.м.н., профессор Е.Ж. Бекмухамбетов

Зам. главного редактора: д.м.н. Т.А. Джаркенов

Ответственный секретарь: д.м.н., профессор,
академик НАН и АМН РК Н.И. Изимберген

Ответственный выпускающий редактор:
к.м.н. Г.А. Журабекова

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

д.м.н., проф. К.Б. Абдрахманов; к.м.н., проф. Р.Т. Агзамова;
д.м.н., проф. К.Ж. Ахметов; д.м.н., проф. Б.К. Дженалаев;
д.м.н., проф. А.Н. Жумабаева; д.м.н., проф. С.Е. Имамбаев;
д.м.н., проф. М.К. Изтлеуов; д.м.н., проф. Т.К. Каримов; д.м.н.,
проф. Н.М. Мавлюдова; д.м.н., проф. А.А. Мамырбаев; д.м.н.,
доц. Р.Е. Нурғалиева; д.м.н., проф. Ж.К. Ордабаев; д.м.н.,
проф. К.К. Сабыр; к.м.н., доц. Г.А. Смағулова; д.ф.н., проф.
А.Т. Тайжанов; к.м.н., доц. А.Б. Тусупкалиев; д.м.н., проф. Б.Т.
Тусупкалиев; д.м.н., проф. Т.Ж. Умбетов.

Редакционный совет

С.К. Акшолоков (Астана), Ж.А. Арзыкулов (Алматы),
В.А. Ахметов (Алматы), А.К. Байгенжин (Астана), В.М.
Боев (Оренбург), В.В. Власов (Москва), Ж.А. Доскалиев
(Астана), Р.С. Кузденбаева (Алматы), С.Р. Мусинов (Астана),
G. Macchiarelli (Италия), S.A. Nottola (Италия), С.Л. Плавинский
(Санкт-Петербург), А.Г. Румянцев (Москва), Б.Д. Сексенбаев
(Шымкент), М.К. Телеуов (Астана), Т.Ш. Шарманов (Алматы).

Все права защищены. Ни одна часть этого издания не может
быть занесена в память компьютера либо воспроизведена
любым способом без предварительного письменного
разрешения издателя.

ISSN 1814-5620 БҚМЖ № 2011 1-120

Рисунок на обложке: «Детский доктор» 1885,
Протопопов Алексей Федорович (Россия, 1834-1893).
С сайта: <http://mir-prekpasen.ru/blog/43838501949/>
VRACHI-V-KARTINAH-HUDOZHNIKOV

3.51.2016 ж.

Батыс Қазақстан медицина журналы

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ТӘУЕЛСІЗДІГІНІҢ
25 ЖЫЛДЫҒЫНА АРНАЛҒАН «БАЛАЛАР ДЕНСАУЛЫҒЫ МЕН
РЕПРОДУКТИВТІ ДЕНСАУЛЫҚТЫ ҚОРҒАУДЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ» АТТЫ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК
КОНФЕРЕНЦИЯСЫНЫҢ МАТЕРИАЛДАРЫ**

2016 жыл 9 қыркүйек

**МАТЕРИАЛЫ
МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ
И РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВЬЯ», ПОСВЯЩЕННОЙ 25-ЛЕТИЮ
НЕЗАВИСИМОСТИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

9 сентября 2016 года

**MATERIALS
INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN CHILDREN'S AND REPRODUCTIVE
HEALTH PROTECTION» DEDICATED TO THE 25TH ANNIVERSARY
OF INDEPENDENCE OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

9th of September, 2016

A.Z. Mussina

STRUCTURE OF DANGEROUS DRUG INTERACTIONS AFFECTING ON HUMAN REPRODUCTIVE SYSTEM 21

БАЛАЛАР ДЕНСАУЛЫҒЫ МЕН РЕПРОДУКТИВТІ ДЕНСАУЛЫҚТЫ ҚОРҒАУДЫҢ ПӘНАРАЛЫҚ ӘДІСТЕМЕСІ**МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ПОДХОДЫ В ОХРАНЕ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ И РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВЬЯ****MULTIDISCIPLINARY APPROACHES TO CHILD HEALTH AND REPRODUCTIVE HEALTH CARE**

7. О.В. Васильева, Д.В. Васильев
КӨПФАКТОРЛЫ АУРУЛАРДЫҢ АЛДЫН АЛУДА ОҚУШЫЛАРҒА ТЕКТИК САРАПТАМАНЫ ҚОЛДАНУ 25
O.V. Vasylieva, D.V. Vasylyev
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНАЛИЗА РОДОСЛОВНЫХ ШКОЛЬНИКОВ ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ МНОГОФАКТОРНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ 25
O.V. Vasylieva, D.V. Vasylyev
THE USE OF THE PEDIGREES ANALYSIS OF SCHOOLCHILDREN FOR THE PREVENTION OF MULTIFACTOR DISEASES 28
8. А. Аманжолқызы, Р.Е. Нурғалиева, Ж.Б. Досимов, А.Т. Қалдыбаева, Ф.К. Балмаганбетова, А.Ж. Досимов, Д.С. Кульжанова
ЖАСӨСПІРІМДЕРДЕГІ Д ВИТАМИНІ ДЕҢГЕЙІНІҢ СҮЙЕК ТІНІ МИНЕРАЛДЫ ТЫҒЫЗДЫҒЫМЕН БАЙЛАНЫСЫ 28
A. Amanzholkyzy, R.Ye. Nurgaliyeva, Zh.B. Dosimov, A.T. Kaldybayeva, F.K. Balmaganbetova, A.Zh. Dosimov, D.S. Kulzhanova
СВЯЗЬ ДЕФИЦИТА ВИТАМИНА Д И МИНЕРАЛЬНОЙ ПЛОТНОСТИ КОСТНОЙ ТКАНИ У ПОДРОСТКОВ 28
Amanzholkyzy, R.Ye. Nurgaliyeva, Zh.B. Dosimov, A.T. Kaldybayeva, F.K. Balmaganbetova, A.Zh. Dosimov, D.S. Kulzhanova
CORRELATION BETWEEN VITAMIN D DEGREE AND BONE MINERAL DENSITY IN ADOLESCENTS 28
9. З.А. Имангазина, А.А. Мамырбаев, А.М. Баспақова
АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫНДАҒЫ ЕМХАНАЛАР ЖҰМЫСЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІНЕ БАҒА БЕРУ 30
З.А. Имангазина, А.А. Мамырбаев, А.М. Баспақова
ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОЛИКЛИНИК ГОРОДА АКТОБЕ 30
Z.A. Imangazina, A.A. Mamyrbayev, A.M. Baspakova
ASSESSMENT OF EFFICIENCY OF POLICLINICS' ACTIVITY OF AKTOBE 30
10. Е.И. Карпенко
РЕПРОДУКТИВТІ ДЕНСАУЛЫҚ ЖӘНЕ ЖАС ЕРЕКШЕЛІГІНЕ БАЙЛАНЫСТЫ ҚАУІПТЕР 35
Е.И. Карпенко
РЕПРОДУКТИВНОЕ ЗДОРОВЬЕ И ГЕНДЕРНЫЕ РИСКИ 35
Ye.I. Karpenko
REPRODUCTIVE HEALTH AND GENDER RISKS 35
11. Е.Г. Помогайбо
ХАРЬКОВ ҚАЛАСЫНДАҒЫ 6-17 ЖАС АРАЛЫҒЫНДАҒЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ АНТРОПОМЕТРИКАЛЫҚ СИПАТТАМАЛАРЫНЫҢ МӘЛІМЕТТЕРІ БОЙЫНША АРТЫҚ САЛМАҚ ПЕН СЕМІЗДІКТІҢ ТАРАЛУЫ 39
Е.Г. Помогайбо
РАСПРОСТРАНЕННОСТЬ ИЗБЫТОЧНОГО ВЕСА И ОЖИРЕНИЯ ПО ДАННЫМ АНТРОПОМЕТРИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК ШКОЛЬНИКОВ 6-17 ЛЕТ Г. ХАРЬКОВА 39
E.G. Pomogaybo
MONITORING OF WEIGHT AND HEIGHT IN ORDER TO IDENTIFY THE TRUTH OF THE PREVALENCE OF OBESITY AND OVERWEIGHT AMONG SCHOOLCHILDREN 6-17 YEARS 39
12. Г.А. Умарова
ОРАЛ ҚАЛАСЫНЫҢ ТҰРҒЫЛЫҚТЫ БАЛАЛАРЫНЫҢ АЛҒАШҚЫ МҮГЕДЕКТИГІН БАҒАЛАУ 42

УДК: 575.17: 616/618 – 084 – 053.5

O.V. VASYLIEVA¹, PhD, D.V. VASYLYEV², PhDTHE USE OF THE PEDIGREES ANALYSIS OF SCHOOLCHILDREN FOR THE PREVENTION
OF MULTIFACTOR DISEASES¹Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine²Kharkiv Medical Academy of Postgraduate Study, Kharkiv, Ukraine

Vasylieva O.V. – Candidate of Medical Sciences, associate professor of physiology Department, phones: +380507399640, +380677667434, e-mail: oksavas@yandex.ru.

Abstract. Preservation of health of pupils remains a pressing problem in Ukraine today. The poor health of adolescents is due to the growth of school and social pressures, but also it is necessary to take into account the initial level of health of schoolchildren and their families at all. In order to determine risk of developing the most common multifactor diseases in future and developing methods of prevention the clinical and genealogical analysis of 67 probands (high schoolchildren) was done. It was found that in the pedigrees of both groups the pathology of cardiovascular (ischemic heart disease, hypertension, myocardial infarction, varicose disease), nervous system and sensory systems (stroke, vascular dystonia, encephalopathy, myopia, cataracts) and gastrointestinal tract (chronic gastritis, bile-stone disease, tumors of the gastrointestinal tract, etc.) dominated. Also has a high percentage of the pathology of musculoskeletal system and endocrine diseases.

According to the results of the survey were developed individual memo for high school students to preserve the health of the family, which included recommendations in accordance with the identified multifactor pathology in the pedigree.

Key words: pupils' health, genealogical analysis, multifactor diseases, individual recommendations.

Introduction. Keeping pupils healthy remains an urgent problem in Ukraine today. Doctors, parents, teachers are seriously worried about the fact that in recent years the health of schoolchildren has significantly worsened [1]. Poor health state of adolescents is caused by increasing school and social loads, but also the initial health level of schoolchildren and their families in general should be taken into account [2]. No wonder since ancient times there was a proverb – “As the tree, so the fruit”. So what do the “fruit” of modern high school students hide in their genealogical branches?

Objective. To analyze pedigrees of high school pupils in order to determine the risk of the most common multifactorial

diseases in future and development of methods of their prevention.

Materials and Methods. The clinical and genealogical analysis of 67 probands – schoolchildren of 9-11grades of Kharkiv secondary school of I-III levels № 19 was done. First of all, it was set whether the students are at the dispensary at some specialists and whether they have the signs of chronic diseases (according to the data of medical checkup taken from school medical records).

The group of students that had being studied was divided into 2 subgroups: first group – 26 persons – the children having existing pathology (G1), the second group – 41 persons – relatively healthy by that moment (G2).

After that the genealogical analysis

of selected groups' pedigrees was done. The pedigrees making started with probands – adolescents, accompanied by a brief record about each member of the generation with the exact description of his ties with regard to the proband (in the pedigree legend). Received information was included in appropriate table and succumbed to statistical analysis.

Results and discussion. The age of the students ranged from 13 to 16 years. The average age of the examined patients – probands was 14.6 years. In order to determine the homogeneity of the studied groups G1 and G2 by sex and age homogeneity criterion χ^2 was used. For the studied group homogeneous parameters were: according to sex – $\chi^2 = 0,73$, according to age – $\chi^2 = 2,78$.

Among G1 pupils who were at the dispensary at various specialists and showed signs of chronic disease (according to the data of medical checkup taken from school medical records) the presence of such nosological forms was found: myopia – 5 (7.4 %), vascular dystonia – 5 (7.4 %), connective tissue dysplasia – 4 (5.9 %), chronic gastroduodenitis – 4 (5.9 %), mitral valve prolapse – 3 (4.5 %), biliary ducts dyskinesia – 1 (1.5 %), obesity of 2nd stage – 1 (1.5 %), chronic pyelonephritis – 1 (1.5 %), asthma – 1 (1.5 %), Marfan disease – 1 (1.5 %).

While analyzing the pedigrees of students the presence of complication caused by multifactorial disorders as G1 and so G2 was set. But the fact that the percentage of complication was significantly higher in G1 than in G2 drew

the attention. Also in G1 the presence of monogenic syndrome (Marfan syndrome, Klippel-Trenaunay syndrome) was set in 2 cases and chromosome pathology (Down syndrome) in 1 case. In G2 the presence 1 case of monogenic diseases (Parkinson) was recorded.

Then the analysis of multifactor pathology in the pedigrees of both groups of schoolchildren was done (tabl.1).

It was found that in the pedigrees of both groups the pathology of cardiovascular (ischemic heart disease, hypertension, myocardial infarction, varicose disease), nervous system and sensory systems (stroke, vascular dystonia, encephalopathy, myopia, cataracts) and gastrointestinal tract (chronic gastritis, bile-stone disease, tumors of the gastrointestinal tract, etc.) dominated.

Further, in the structure of G1 pedigree complication the pathology of musculoskeletal system was detected (arthritis, scoliosis, platypodia, lameness) at 30.7 % of cases, in G2 – endocrine pathology (thyroid disease, diabetes, obesity) – at 29.7 % of cases. A high percentage of musculoskeletal systems pathology of group G1 can be explained, on the one hand, by every year increase of connective tissue dysplasia at Ukrainian population, on the other hand – by the presence of monogenic diseases with connective tissues lesions in the pedigree [3, 4].

Unexpectedly high percentage of endocrine pathology in the pedigree of G2 – 12 cases (29.7 %) comparing to the pedigree of G1 – 5 cases (19.2 %) was found. That's why the high school students of this group were asked to monitor

Table 1.
Multifactor pathology in the pedigrees of schoolchildren (n = 67).

Affected system	G1		G2	
Cardiovascular	19	73,1 %	27	65,9 %
Nervous, sense organs	18	69,2 %	25	60,9 %
Digestive	12	46,2 %	18	43,9 %
Respiratory	7	26,9 %	10	24,4 %
Urinary	5	19,2 %	6	14,6 %
Musculoskeletal	8	30,7 %	11	26,9 %
Endocrine	5	19,2 %	12	29,7 %

the weight indicators (according to the Quetelet index) and blood sugar level, as well as a balanced diet with sweets' restriction, visiting the game and dance sports sections were recommended.

Conclusions. According to the results of conducted study individual recommendations for high school students were made in order to preserve the health of the family and the recommendations based on the detected multifactorial pathology of the pedigree were included. At the example of making up his or her own pedigree with such clarifications as "Will you or your children carry one of the following symptoms / diseases?" it is possible to affect the reassessment of students' lifestyle and their families.

Identified prevalence of cardiovascular and nervous diseases in pedigrees of high school pupils we need to use for the assessment of their health status and the working capacity to exclude the tragic events that recently have taken place during physical education lessons (sudden death, etc.). We are planning the next medical examinations of students with using of the index Rufe, which is a simple indirect method of the physical ability determining. The results of this study will

help to objectively identify a group of students at lessons of physical training.

References:

1. Карамышева, Т.Н. Информация о здоровье школьников как основа организации физического воспитания / Т.Н. Карамышева, С.С. Филиппов // Ученые записки университета им. П.Ф. Лесгафта. - 2009. - № 4 (50). - С. 102-105.
2. Куценюк, Я.Б. К вопросу о ранней диагностике и лечении наиболее распространенных заболеваний в Украине / Я.Б. Куценюк, А.Я. Вовченко // Здоровье Украины. - 2013. - [www/health-ua.org/archives_health.inc].
3. Соединительно-тканная дисплазия как междисциплинарная проблема / Е.В. Бугаева, Д.В. Васильев, О.В. Васильева // Здоровье, демография, экология финно-угорских народов. - 2012. - № 2. - С. 17-19.
4. The effectiveness of musculoskeletal system morpho-functional adaptation to the stress factors combined effects / R. I. Sokol, O. V. Vasylieva, E. N. Sokol, A. N. Zelenskaya // 7th International Scientific Interdisciplinary Congress for medical students and young doctors (15-16 May, 2014) : Abstract book. – Kharkiv: KNMU, 2014. – P. 50-51.

ТҮЙІН

О.В. ВАСИЛЬЕВА¹, Д.В. ВАСИЛЬЕВ²КӨПФАКТОРЛЫ АУРУЛАРДЫҢ АЛДЫН АЛУДА
ОҚУШЫЛАРҒА ТЕКТІК САРАПТАМАНЫ ҚОЛДАНУ¹Харьков ұлттық медицина университеті, Харьков, Украина²Дипломнан кейінгі білім беру Харьков медициналық академиясы, Харьков, Украина

Бүгінгі таңда Украинада оқушылар денсаулығын сақтау маңызды мәселе күйінде қалып отыр. Жасөспірімдердің төмен денсаулық жағдайы мектептік және әлеуметтік жүктемелердің өсуімен байланысты, алайда, сонымен қатар оқушылардың және олардың отбасыларының бастапқы денсаулық деңгейін де ескерген жөн. Болашақта неғұрлым көп тараған мультифакторлы аурулардың даму қаупін анықтау үшін және алдын алу әдістерін жасау үшін 67 жоғары класс оқушысына клиникалық-генеологиялық сараптама жүргізілді. Олардың тектерінде жүрек-тамыр жүйелері (жүректің ишемиялық ауруы, миокард инфаркты, варикозды ауру), жүйке жүйесі мен сенсорлы жүйесі (инсульттер, вегето-тамырлық дистония, энцефалопатия, миопия, катаракта) және асқорыту жолы (созылмалы гастрит, өт жолдары ауруы, асқазан-ішек жолдары ісіктері және т.б.) патологияларының үстемдігі байқалды. Сонымен қатар, тірек-қимыл жүйесі мен эндокриндік аурулар патологиясының жоғары пайызы анықталды.

Жүргізілген тексерулердің қорытындылары бойынша отбасы денсаулығын сақтау үшін жоғары класс оқушыларына тектерінде анықталған мультифакторлы патологияға сәйкес ұсынымдар енгізілген дербес жадынамалар жасалды.

Негізгі сөздер: оқушылар денсаулығы, генеологиялық сараптама, мультифакторлы аурулар, дербес ұсыным.

РЕЗЮМЕ

О.В. ВАСИЛЬЕВА¹, Д.В. ВАСИЛЬЕВ²ИСПОЛЬЗОВАНИЕ АНАЛИЗА РОДОСЛОВНЫХ ШКОЛЬНИКОВ
ДЛЯ ПРОФИЛАКТИКИ МНОГОФАКТОРНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ¹Харьковский национальный медицинский университет, Харьков, Украина²Харьковская медицинская академия последипломного образования, Украина, Харьков

Сохранение здоровья школьников остается на сегодня актуальной проблемой в Украине. Неудовлетворительное состояние здоровья подростков обусловлено ростом школьных и социальных нагрузок, но также необходимо учитывать исходный уровень здоровья школьников и их семей вообще. Для выяснения риска развития наиболее распространенных мультифакториальных болезней в будущем и разработки методов профилактики был проведен клинико-генеалогический анализ 67 пробандов (учащихся старших классов). Было обнаружено, что в их родословных доминировала патология сердечно-сосудистой системы (ишемическая болезнь сердца, гипертоническая болезнь, инфаркт миокарда, варикозная болезнь), нервной системы и сенсорных систем (инсульты, вегето-сосудистая дистония, энцефалопатия, миопия, катаракта) и пищеварительного тракта (хронический гастрит, желче-каменная болезнь, опухоли желудочно-кишечного тракта и др.). Также, установлен высокий процент патологии опорнодвигательной системы и эндокринных болезней.

По результатам проведенного обследования были разработаны индивидуальные памятки для учащихся старших классов для сохранения здоровья семьи, в которые вошли рекомендации в соответствии с выявленной мультифакторной патологией в их родословной.

Ключевые слова: здоровье школьников, генеалогический анализ, мультифакторные заболевания, индивидуальные рекомендации.